

О. Л. Гаврышъ.

ОПОВИДАННЯ.

(Щастя. Навикы. Кохання. Образъ смерти).

Цѣна 20 коп.

К І Е В Ъ.

Тип. М. Д. Ивановой. Подолъ, Спасская улица, домъ № 12.

1897 г.

О. Л. Лавров

ОПОВЕЩАНИЕ

Исходя. Навики. Кожаный. Образ (сирин).

Данъ 20 коп.

КІЕВЪ

М. Д. Лавровъ. Подольск. Свѣтлый. Улица. Домъ № 12.

1897 г.

Тип. М.

ОПОВИДАННЯ.

(Щастя. Навику. Кохання. Образъ смерти)

ИЖИТНЫМЪ ШОВ-
ОДЫ ЖИВЫМЪ
ЗНОГО МІСЯЦЯ,
ДЗЕРКАЛО НА
НЬ, БЛЫЖЧЕ ДО
И ОГНИ: ТО РЫ-
И. НЕВЕЛЫЧКА
ЫМЪ СЯЙВОМЪ,

КІЕВЪ.

ЧАЛЫ. НАРЕШ-

Тип. М. Д. Ивановой. Подоль, Спасская улица, домъ № 12.

1897 г.

Дозволено цензурою С.-Петербургъ 17 Декабря 1896 г.

Щ а с т я .

Зь усихъ бокивъ окраденый въ жытти
своему лыхою долею, я все такы скажу и до
вику казатыму, що я бувъ щасливый. Такъ...
я бувъ щасливый! Щастя мое тяглося усёго нав-
сего тры—чотыри годыны, але яке це щастя
було! Певне, безумовне, за те поручыться глы-
боке вражиння, сылу котрого не умалылы
стилько рокивъ, що пройшлы видь того часу.....

Оповидачъ замовкь и ёго поглядъ прый-
нявъ той выразъ, якый завжди вызначае збыль-
шену роботу думокъ.

Тыхо пидкралась чудово—роскишна, але
завадто коротенька, литня украинська ничь...
Мы сыдили на ганку давнёго панського бу-
дынку; пидъ нами роскынулось шыроке озеро,
тыхе, спокійне, мовъ уккрыте блакытнымъ шов-
ковымъ кылымомъ. Поверхъ воды живымъ
срибломъ дрижавъ проминь повного мисяця,
мовъ бы выдывляючысь у живе дзеркало на
свою пышну вроду. Туды гень-гень, блыжче до
того берега, мыготили жовтувати огни: то ры-
рыбалкы ставылы на ничь ятери. Невелычка
хмарка, вся пронызана мисяшнымъ сяйвомъ,
стояла надъ блыжнею горою.

Де килько хвылынъ мы мовчали. Нареш-
ти Панасъ Грыгоровычъ пидвивъ голову и по-
чавъ помалу говорыты:

— Це трапилось въ часы моего жениння, це бы то назадъ тому дванадцатый рикъ. Покинувши войсковую службу, яка незадовольняла мене, я наважывся видатись тій святей праці, которую вважаю за разумнишу въ своему жытти (вы знаете про яке дило я говорю) и забажавъ ще разъ поглянуты на ридне мисто, де промайнулы мои дытячи роки. Молода моя зъ своею матирью тежъ приехала укупи зо мною, бо давно уже збиралась побачытись зъ моею риднею. Тутъ же мы хотилы й повинчатись. Тры тыжни, писля якихъ повинно було быть наше весилля, за клопотомъ проходылы дуже швидко. До шлюбу оставалось тры дни, колы принесли мени листа, въ якому було напысано: „Уже другой день, якъ мы приехали зъ Харькова. Ненарокомъ я дознала, що ты въ мисти. Якъ бы ты знавъ, якъ я бажаю побачыты тебе, то не гаючысь навить и одніи хвылыны, прылынувъ бы до мене! Стари наши тежъ будуть тоби вельмы ради. „Той“ випадокъ не видносывся до тебе, такъ къ тому жъ „мои“ помырылысь уже зъ „твоими“ далеко ранишъ, нижъ настыгла ихъ смерть. Призды, будь ласка. Жду.“ Це пысала Олена Павленкова, подруга моихъ дытянячыхъ дний. Я всылу перемигъ свое бажання заразъ же йихахаты до Павленкивъ. Павленкы завжде прыхыльно, ласкаво видносывся до мене и я поважавъ и шанувавъ йихъ якъ ридныхъ, а колы мій панотець за щось не поладывъ зъ

нымы, то я дуже шкодувавъ за цымъ. За тыхъ часивъ вони жылы ще въ своему маєтку, верстовъ пять видъ нашего міста, теперъ же приздылы сюды вельмы рідко та й то не надовго, а жылы десь у харківщини.

Другого дня, о 10-й годьни ранку, я уже сыдивъ у Павленкивъ, слухавъ балаesy, пывъ чай, а потимъ обидавъ. Олена була уже зосимъ зрослою дивчиною и, якъ це часто трапляється, зъ вельмы вродливенької дивчинки обернулася въ панночку зъ лычкомъ звычайной красы. Такъ мени здалося спершу, але чымъ бильше я на неи прыдивлявся и говоривъ зъ нею, тымъ бильше и бильше зачаровувався нею. Голосъ у неи, за ти часы, якъ я йи въ останне бачивъ, змицнишавъ, музичнымъ ставъ. Та не тилькы голосъ... все йи облыччя, що здається такимъ звычайнымъ на першый поглядъ,—пры близшій знаемости наводило невымовный, чаривный впливъ. Найдывнишымъ було те, що вона не турбувалася, щобъ заикаваты кого небудь собою. Це була степова квичка. У йий навить можно було спостерегти [трохы мишаныны соромливосты укупи зъ радистю, якъ и въ кожной тодишней молоденькой сільской панночки. Радіючы поновленій дружби я весело жартувавъ зъ старымы и невмовкаючы баласувавъ зъ Оленою. Одного я тилькы не визьму соби въ голову: чомъ я не сказавъ тоди ни йий, ни старымъ про те, що дружусь? Не мавъ же я бажання обма-

нюваты йихъ, або крытысь. Чы я выжыдавъ случного часу та его не було... Не знаю! Тилько про те, що у мене черезъ тры дни весилля, я не сказавъ йимъ, а ни слова. Просыдивъ я у Павленкивъ слыве до вечера. Колы я попрошавшысь сидавъ на коня, Олена раптомъ пидійшла до мене, и гладючы коня по гриви, не чутво другимъ шепнула: „Прызды опивночи сегодни,—маю де-що сказаты тоби.“—Я видповивъ йій очыма—добре!

Панасъ Грыгоровычъ пиднявсь, пройшовсь трычи по ганку, потягъ до себе смолястого ничного повитря и повернувся до мене зъ сумливою всишкою.

— Вважайте добре, що буду казаты; то була тилькы приказка, а ось заразъ буде й казка!

Очи его, въ звычайный часъ блискучи, повни розуму й вогню, теперъ дывылысь нибы кризь туманъ. Винъ було сивъ, а дали схопывся и промовывшы: „Такъ краще“... знову почавъ ходыты по ганку.

— Таки ночи, якъ оця, теперъ ваблють мою душу и заставляють сердце тремтиты, а що було ранишь....

Винъ замовкъ трохи, а дали знову почавъ:

— Тоди була така жъ само чудова, мисяшна ничъ. Стари Павленки певно вже спалы, колы я опивночи, зъ садка, пидійшовъ до хаты и взявши жменю писку тихенько кынувъ у викно Оленыной кимнаты... Шелестъ... И Олена, мовъ пташка, выпурхнула на невылычкый га-

нокъ. Вона кладе свои руки мени на плечи и, заглядаючи просто въ вичы своимъ блиску-чимъ поглядомъ, тихо пытае: „Памятаешъ ту альтанку, де въ ти далеки роскошни дни (тутъ вона всмихнулася) мы провели стилько любыхъ годинъ?“. Ще бъ не помнить! Я заразъ расскажу стилько тамъ стовбыкивъ и на якому яки зарубки! Мы пишли.. Я уже сказавъ, що вичъ була мисяшна, безхмара.... Вона злягала на мою руку и я, перебираючи ливою рукою йи пухкеньки пальчыкы, зридка пидносивъ йихъ до губивъ. Намъ никуды було поспешаты, а того мы й ишли тихо, чаруючысь срибною ничью та спогадамы про недавне дытынство, яки воскрешалы въ нашихъ сердцахъ чудово-роскишни образы мынулого. Я не поэтъ, але ти хвылыны спочувавъ у соби бога поэзиі. Мы торочылы одно другому всяку дурныцю, але та дурныця лягала на сердце чымсь невымовно солодкымъ. Мы балакалы про минуле; тай не хытро: бильшьдесяты рокивъ мы росли укупи, трохи не пидъ однією стрихою, и думкы булы у насъ завжде однакови. Який небудь гаекъ, купа вербъ, вышень, вулычка, осливъ — усе це було зъязано зъ тією, або иншою прыгодою зъ нашего мынулого жыття. Потроху розмова наша зробылась вдумливою, нешутковою, але жъ такой поважный ладъ вельмы часто перерывався то моими, не зная видкиль узятымы жартамы, то Олена разомъ вырывала у мене руку, пидбигала до деревыны,

видривала гылочку (видь комаривъ, казала вона, але жъ ніякихъ комаривъ не було) и тією гылочкою, покритою краплями холоднои росы жартуючы была мене то по выду, то по рукамъ... Пахоци noci и сѣйво мѣсяця, здавалось, укупи зъ дыханнямъ проходили у саму глыбыну нашихъ душъ и будылы въ насъ якийсь туманный потягъ роздолля, широкои воли. Мы пидходили до альтанки, що мистылась геть-геть далеко видъ хаты, ажъ у кинци садка.

— Хто шведче?—крыкнула Олена, и покынувши мою руку побигла... Я не ждавъ цего и не встыгъ йїи наздогнаты, а колы пидбигъ до альтанки, то вона була уже тамъ и поважно мене привитала:

— Здрастуйте, добродію!

Вона якось особысто здвигнула плечыма и злегенька повела набыкъ долоню правои руки. Я пизнавъ у цему свій прежній рухъ и знехотя розсміявся.

— Невже ты все це памятаешъ, Олено?

Мы посидали въ альтанци, перебираючи дитські роки, але я говорывъ одно, а думавъ про те, що сучасна Олена вельмы нагадувала мене за мынули часы. Рухы, засобъ высловлятыся, суперечатыся,—все було на дыво схоже. На мене дмухнуло старымы, наполовину забытымы думами. Я бувъ йїй и вдячнымъ за це и чогось шкодувавъ за нею; мени жаль було, що вона не мае спромогы розвиватыся дали. И

надумавъ я познаемыты йїи зъ своею дружиною, щобъ укупѣ зъ нею узятись за йїи розвій. Я высловывъ цю думку.... Тилько вымовывъ слово „жинка,“ якъ Олена раптомъ отхытнулася виль мене (мы сыдили поручъ), руки безпомично впали на колѣна. Вона широко раскрыла очи. О!.. цей поглядъ! Я не маю силы передати того выразу, але присягаюсь вамъ, що въ тому поглядѣ було цѣле життя! Я зкамьянивъ, колы тыхымъ згукомъ розляглася йїи гирка жалоба: „А я?.. хѣба вы не на мени?“. Боже правый! вона кохала мене! И де кохання повстало давно вже... Де килько рокивъ розлуки замѣсь того, щобъ умалыты силу кохання—збільшала йїи. Зъ родныка дитськихъ вражинь потроху вылылася йїи дума про неминуче наше зъєднання. А я... я тежъ кохавъ йїи (це я почувъ въ собі тїей жъ хвылыны), але не наважывся сказати йїй про це. Молодій свой, тїй я прямо сказавъ, що люблю йїи, якъ тилько спочувъ це въ собі... А теперъ Олена!. Яка тяжка обставына. Я ничого не видповивъ на йїи запытання, але вона мабуть не до мене й зверталася зъ нымъ и колы бъ я сказавъ що небудь, вона певно бъ не почула. Олена сыдила теперъ одна зъ своимы розбытымы мріямы; вѣлыку, невымовну тугу выявляло йїи лице. Мени хотѣлось сказати йїй що небудь... я вхопывся руками за голову, але мизокъ мовъ замеръ; я не мигъ выдавыты зъ себе ни однисенького слова! Не памятаючи себе, я зробывъ де килько ступнивъ видъ

неи и сивъ на протывнимъ ослони. Але тутъ я разомъ зрозумивъ, що мени нікуды видъ неи йти, що вона опанувала мною. Скажи вона мені одно тилько слово, прикажи убити себе и я ни на хвилу не спынявся бь... Накажи видкнутись видъ молодой, и я бь зъ власнымъ сердцемъ вырвавъ мое кохання, одрился бь видъ усихъ радощивъ життя! Все, що завгодно!... Сколько часу тяглось це мовчазне катування души й тила, не могу сказати: може де килько хвильнъ, а може цилу годину. Нарешти Олена тихо пиднялась и вся облыта мисяшнымъ сяйвомъ, зъ лицомъ повнымъ натхнення, простягаючи передъ себе руки, стала пидходити до мене. Коли вона пиднялась, мымоволи пиднявся и я. Олена пидійшла до мене и глухо, ледве маючи губамы, промовыла:

— Помолымось же за твое будуче щастя...

Торкнула вона мене рукою и я ставъ навколошкы, стала й вона и почалала чытати якусь особысту, наскоро створену молитву. Я не згадаю теперъ ни одного слова зъ тѣси молитвы, але знаю, що молитва та була за мое щастя, за мое будуче щастя. Вона шептала дитськимъ ймовирнымъ голоскомъ якись незрозумили, але чудови слова. Николы я не думавъ бачыти йїи такою; мени здавалось, що йїи молитва по мисяшному промину доходыла ажъ до неба.

Пиднявшысь зъ колинъ, писля молитвы, Олена упъять сила поручъ мене и знову заба-

лакала про мое жениння. Голосъ йїи зробився ще м'якшымъ и нижнишымъ и бувъ повенъ прыхильности, ласкы. Вона заставыла мене розказаты якъ я познаемывся зъ своею молодю, намалюваты йїи облыччя, робыла здогады про йїи звичкы, смакъ, увиходыла въ подро-быци нашего побуту. И отъ я почавъ спочуваты, що наче искра якась пройшла видъ неи до мене и розгорилась вотрунку цылымъ моремъ вогню и цей чудовый вогонь, розжеврючысь все бильше и бильше, обіймавъ усею мене невидомымъ до того часу раюваннямъ! Я не чувъ сливъ Олены, я спочувавъ у своєму серци рай, небо!.. Щастя хвылямы набигало на мене...

Панасъ Грыгоровычъ, що за часъ оповидання усе ходывъ, теперъ ставъ проты мене зъ тривогою. Его нервова тривога перейшла й на мене и я тремтячимъ голосомъ спытавъ:

— Скажить, невже вы ниразу бильшъ за свое жыття не бачылы ничего такого?

— Николы! Таке вельке щастя буває тилько тоди, колы цылый гуртъ надзвычайныхъ умовъ збыреться до купы, а це трапляється вельмы ридко.

— Выбачайте, будь ласка... а ваше жыття, яко симьянына?

Винъ провивъ по голови рукою.

— Эге... Вы-жъ зналы мою жинку... Я, безперечно, бувъ щаслывымъ зъ нею, але це було саме звычайненьке щастя, тоди якъ те...

Панасови Грыгоровичу очевыдлячкы теперь хотилось остатысь самому, а того сказавшы «на добра ничь», винъ повернувся до дверей. Я на хвылыну задержавъ его руку въ свой.

— А Олена.. якъ вона?

— Вона... вона познаемылась зъ моею молодою, була на нашимъ весилли. Черезъ рикъ писля того вийшла замижъ и поийхала десь; зъ того часу я не знаю про неи ничего...

Винъ нызько нахыловъ голову и раптомъ вийшовъ.

Н а в и к ы!

(Нарысь).

Теплый весняный день. Навкругы верстовъ на десять тягнется ривна місцевина. Отдалеки, на небозводи сынїе столитній бирь.

Шырокій шляхъ гадюкою вьється, йдучы въ далыну, туды на схиць сонця, на Сибирь, тузлу мачуху десяткивъ тысячъ безщасного люду.

Самитня будивля, що трапляється на десяти-верстовій пустоши—це шынокъ. Высока хата, повернута передомъ до шляху; посередени двери (колысь булы розмалевани), збоку дверей два маленькихъ виконця; надъ дверма кусокъ жерсти, вымазаной блакытною краскою, зъ напысомъ, выведенымъ билимы литерами: „питейной Домъ Роспивочно Инавыносъ“; тынь коло хаты, поручъ сухе, зигнуте деревце,—картына досыть видома навкружнимъ селянамъ и прохожому людови!

На одномъ схиццю, держучысь рукою за росхытане быльце, сыдыть чоловикъ, якъ видно по одежи, сільскый батюшка. Тутъ-же стоить, привьязана до подорожного стовца, гнида старенька кобыла.

Тяжку тугу выявляло зморшкувате, але повне вельччя й красы зъ довгою бородою лице того дидуся. Видно гарку думу гадае ця похылена сыва голова. Губы его ворухнулысь и два,

тільки два слова прошептавъ вінъ, але стільки въ цихъ словахъ було муки, жалю та кохання безмирного кохання...

— Эхъ, Ивасю...

На цей часъ вийшовъ шинкаръ Вавило Оверьяновичъ, високий, червонопыкий чоловік, що досить бачивъ де чого на своєму вику; зазнавъ вінъ і московщини, і всего, всего.

— Пан-отче, звернувся вінъ до батюшки: у Кулыны самоварчикъ кипить.

— Не хочу я, Оверьяновичъ, спасиби.

— Нема за що дякувати, батюшка. Ходить до кимнаты, чого тутъ сидити? Тамъ краще.

— Ни, однаково; покиньте мене, будь ласка.

Шинкаръ зитхнувъ, глянувъ навкруги і повертаючись до дверей ніби до себе мовивъ:

— Онъ яки дити теперъ, просты Господи, беда зъ ними.

Отець Павло ще ныжче схиливъ голову. Пройшло хвилинь п'ять. Зненацька витрець донісся до його вуха якийсь далекий гукъ. Вмить здригнувся старий і глянувъ на шляхъ, по якому нешвидко наближалася купа людей; блищали на сонці рушници і чути було брязкотиння чогось, гоминъ: то сунулася „партія“. Батюшка спустився внизъ, повернувся на схід сонця і перехрестився. Зъ кимнаты знову вийшовъ Вавило Оверьяновичъ на цей разъ уже зъ своєю дебілою дружиною.

Отець Павло підійшовъ до рундучка і ставъ пыльно дивитись на тихъ, що наближались.

— Отъ и ссыльни, самымъ байдужымъ голо-
сомъ промовывъ шынкаръ.

Нарешти „партія“ пидойшла. Залунала коман-
да „стой“! и „начальство“ сунуло въ шынокъ.
Зъ краю партіи стоявъ высокый худый била-
вець, зъ умнымъ панськимъ облыччямъ.

Батюшка раптомъ пидійшовъ до его.

— Ивасю,—тыхо гукнувъ винъ на сына.

— Охъ тату, це вы?! А я васъ и не пизнавъ:
бильшъ двоухъ рокивъ не бачылысь,—мовывъ
винъ нибы соромлячысь и не дывлючысь бать-
кови въ вичи.—Ну, що? Одержалы лыста?

— Одержавъ. Ось... прыйхавъ зустрі-
нуты тай... попрощатысь.

На хвылыну обое замовкы. Сумно дывыв-
ся батько на сына, що стоявъ похылывшы
голову.

Не обвынувачуйте мене, тату,—промовывъ
тыхо Ивась,—простить за биль, що я накоивъ
вамъ зъ ненькою; простить, не обвынувачуйте,
або ни... ни я самъ...

— Я и не обвынувачую, Ивасеньку,—такъ
уже трапылось нещасливо.

— А маты якъ?

—А що вона? хворіе все. Плоха вона у
нась стала. Наказувала поцилувать тебе. Хо-
тила було сама йихаты, та де вже йй! Вона жъ...

— Гатовсь!—мовъ гримъ рослигся голосо-
ный выкрыкъ „начальства“,

— Ну, прощайте, тату,—тремтячимъ го-
лосомъ перебывъ Ивась панотця.

— Що-жъ... це вже... зовсимъ?

— Зовсимъ, зовсимъ, навикы! Подилуйте матусю... Прощайте!

Сынъ припавъ на груди старому.

— Маршъ, живо! Пастаронніе прочъ!

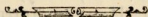
„Партія“ рушыла, загремотившы кайданамы та рушныцямы. Хвылыну батюшка простоявъ мовъ стовпъ, а дали нызько—нызько поклонив-усиць, одвернувся набикъ, и... зарыдавъ.

— Ивасю, Ивасю... чутно було помижъ хлыпаннямъ.

Грудочка земли, що винъ узявъ зъ того місця, де стоявъ Ивасъ и яку обережно загорнувши въ хусточку сховавъ у себе на грудяхъ—отъ усе, що лышылось старому замисць дорогого щиро коханого сына, замисць его гордо-щивъ, его блискучыхъ надій на будущину!..

Винъ стоявъ, похылившы нещасну сыву голову на груди. Туга тяжкымъ каминемъ давила его сердце и невтримани слезы теклы по зморшкуватымъ щокамъ, по жовтуватато-сывій бородини и капалы на жылясти робочи руки, зложени на грудяхъ мовъ бы зъ благаннямъ, зъ мольбою до кого. Тыхою, несмилою ходою пидійшовъ винъ до своєї конякы, одъязавъ йїи, и ивши на визокъ, рушивъ до дому.

Любо та весело сяло весняне сонечко на неби... здалеку, зныкаючи, ледве-ледве долитавъ гукъ етапа и брязкання рушныць та кайданивъ.

Кохання.

I.

Павло нахылвся, узявъ зъ яблуко, яке вона ему подала ласковою голивкою, и сказавъ, дивлячысь їй просто въ вичи: „Я васъ люблю“.

— Вы не маєте права любви мене!-промовыла вона не миняючысь на лиці.

— Чому?

— Тому, що у мене є чоловікъ.

— Це не має ніякои ваги!

И въ карыхъ очахъ Павла блиснувъ огонь. Галя стояла проты его, не виявляючы ніякои тривоги, зъ ласкавою всьмишкою на рожевыхъ губонькахъ; повни били рукиставлялись зъ пидъ чорныхъ рукавѣвъ, вбраныхъ кружавою. На чорныхъ кружавахъ и билыхъ рукахъ блищали браслеты зъ самоцвитами; браслеты трохи спустылись и Галя дбало посунула ихъ до ликти, бавлючысь золотымы ретязками. Павло сердыто, але злегенька тупнувъ ногою.

— Гетьте,—несподивано промовѣвъ винъ, задыхаючысь видъ гниву. Вы—не добра жинка! Я васъ ненавижу!

Галя злегенька похытала голивкою, мовъ бы мала дило зъ людною, якои не можна ніякъ зличыты, и одійшла. Уся купка гостей товпылась теперъ коло фортепьянъ, де блидый моло-

дый чоловікъ, зъ чорнымы кучерямы проводывъ сьпиву молоденькій, зъ гнучкымъ тоненькымъ станомъ дивчынн—билявци, що своимъ приятнымъ голосочкомъ сьпивала нову композицію Лысенка. Композиція та була не що инше, якъ „Тополя“ Шевченка, вельмы хороше положена на музыку: то чулысь у йій весели, мовъ бенькетъ козацій трели, то довги, довги неупынни рыдання. Дви—тры пани рознижылысь, зрушылысь видъ того сьпиву и зитхаючы шулылы и пускалы пидъ лобъ очи. Чоловикъ Галынъ колыхався на кресли, спокійно курывъ и байдуже дывывся на прямой станъ жинкы у чорному вбранню. Зъ моря свижій витрець вдерався въ кимнатку. Прытулывшысь до викна, Павло задумано дывывся на море. Теперь Галя разносыл цыгаркы мужчынамъ и тымъ панямъ, яки видажувалысь курыты; рука, що простягала йихъ, була така била, така хороша, що Павло ажъ занемигъ, дывлючысь на неи.

— Простить мене,—прошептавъ винъ.

— Любый друже, мени ни за що прощаты васъ,—одмовыла Галя.

— Я грубый чоловікъ, а вы—добра, ласкава.

— Ни, ни!

Вона повернулась, щобъ иты геть.

— Вы николы й хвалыны не хочыте побуть зо мною,—жалибно простогнавъ винъ.

— Не можу, друже мій; оти паны хочуть курыты. У мого чоловіка тежъ нема цыгаркы.

Вона пурхнула и зъ веселою усмишкою

подала чоловікови цыгарки. Той спокійно дивився на неї, зъ задоволенимъ виглядомъ такого чоловіка, щастя якого не стурбує нищо, вибиравъ цыгарку, бавлючись тоненькымы жинчынымы пальчыкамы. Здавалось будимъ чоловікъ и жинка говорюють одно другому щось вельмы ласкаве; вони були таки молоди и хороши, що уси задоволено дивылись на йихъ, якъ дывлються на недавно змовленихъ. Павло одынцемъ стоявъ біля викна и блиднивъ, дывлючись на йихъ, потимъ зробывъ два—тры ступни напередъ. Галя весела подходыла до его.

— Ваша цыгарка погасла. Подать вогню?

— Хиба вы не боитесь, що я вбью вашого чоловіка?—промовывъ Павло, сципывши зубы.

— Ваша цыгарка погасла....

— Ось побачыте, пани, колы я не вбью его!

Не промовывшы ни слова, Галя разомъ зробылась суворою и одійшла одъ его. Теперъ уси дякували панну Софію за те, що такъ гарно проспивала „По диброви витерь вые“ и панна кывала голивкою и всмихалась.

— Вы любыте музыку Лысенка?—спытала вона у Павла, колы винъ пидійшовъ.

— Лысенка?—промовывъ винъ, мовъ сонный.

— Атожъ. Я пытаю, чы до вподобы вамъ его музыка?

— Люблю, люблю,—промовывъ винъ глухо.

Биянка сумно поглянула на его и прошептала, мовъ бы сама собі, перши слова чудово-роскишнои песни.

— По диброви витерь вые...
Але винъ не слухавъ йїи опанований сво-
ими думками.

—... Гуляє по полю,
Край дороги гне тополю
До самого долу.

Промовыла Софія ледве чутно.
Коло фортепьянъ усе сміялись.

Блидый молодой чоловікъ зъ черными кучерямы недавно повернувся зъ Москвы и розказувавъ своимъ прыателямъ про упертыхъ московськихъ краль, яки сылжувалысь спиваты украинськи песни. Винъ показувавъ якъ вони задыралы головы, простягали руки и пускалы пидъ лобъ очи. Усе сміялысь, а найпаче Галынъ чоловікъ. Вона стояла обмахуючысь віяломъ, на якому досужій маляръ намалювавъ краевыдъ зъ мисяшнымъ сяйвомъ. Не маючы спромогы балакаты зъ нею, Павло тилько дывывся на неи и такъ уперто дывывся, що віи йїи разивъ два-тры дригнулы, мовъ спересердя, але винъ не вважавъ на це и дывывся. Галия пидняла віяло и закрыла нымъ свое лице. Теперъ Павло бачывъ тилько йїи станъ та тонки били руки, що держалы віяло. Усе сміялысь зъ карикатуръ блидольщого чорнявця; у Павла очи булы повни слизъ. Софія дывылась на его зъ гиркою всемишкою.

Нижни згуки скрипки вирвалысь у викна, що выходылы на море, смихъ затыхъ; усе повернулысь туды. Згуки набыжалысь и усе

товарыство, мовъ зачароване, стовпылось передъ дверыма, що выходылы на ганокъ. Море було темне середъ темной ночи; на чорному небі високо тремтылы зиркы. Посередъ темного моря плавъ човенъ; червоносый факель прикрипленный спереду човна, славався чымсь нахштальдть огненной пары; на човни грало на скрипци, але не вышло було ничого; щось билило похоже на жиночу одежу. Кривавый факель освичувавъ море, невыдыма скрипка плакала; била тинь оставалась нерухомою, а човенъ плавъ дали и дали. Весела куппанія на ганку прытыхла.

— Писня въ лицахъ, промовывъ чорнявецъ.

— Мовчить, не передшкоджайте ймъ,—ласково сказала Галя.

— Слушайте, вы, ти що въ човни!—крыкнувъ разомъ Галынъ чоловікъ, мовъ бы на перекирь жинци,—здрастуйте, добровечирь! Веселиться!

И увесь гуртокъ пидтакувавъ ему: „Здрастуйте, добровечирь! Веселиться!“

Факель разомъ погасъ, кинутый у воду; скрипка замовкла; човенъ мовъ згынувъ посередъ темрявы и тыши.

— Яки жъ бо вы не въ миру горди, панове—закохани!—крыкнувъ Галынъ чоловікъ.

— Щасливи,—ледве чутно промовывъ Павло.

— Чому вы завыдуєте ймъ?—спытавъ блидолицый. Коло Н—го берега доволи човнивъ, а въ хатахъ билои жиноцькои одежи.

— Нема недостачи и въ скрипкахъ,—
додавъ Галынъ чоловікъ.

— Яке мени дило до того човна, до скрипки и до билои одежи! Вони кохають одно другого, отъ що мени задро!

— Онъ який вы!—крыкнуло два-тры голосы.

— Кохання—дывна ричь!—поважно, зитхнувши промовивъ Павло.

— Оце новына, врагъ его визьмы!—сміючысь зауваживъ Галынъ чоловікъ.

— Вамъ треба одружытысь,—промовивъ чорнявець. Ось гляньте, Павло, на пани Галю и йиі чоловіка. Вамъ треба одружытысь!

— Треба, треба,—ласкаво додала Галя.

— Треба вмерты,—ледве чутно промовивъ Павло.

Уся кунпанія повернулася въ гостыну. Почалы придумувать на завтрашній вечиръ гулянку на мори, въ двохъ човнахъ, зъ музыкаю. Чы не краще бъ подождаты мисяця? Ни, гуляня пры мисяшнимъ сййви вельмы звычайна; ничого тоди боятысь, та й усе буде выдно; краще пливты въ темряви, ось якъ човенъ оцыхъ закоханыхъ!—Розмиркуувалы пани; мужчыны казалы, що треба взяты де чого й выпыть. Галя стояла на порози дверей, що выходылы на ганокъ и здалеку спытала Павла:

— А вы пойдете зъ нами?

— Ни. Выслушайте жъ мене..—промовивъ винъ задыхаючысь.

Але вона не выйшла на ганокъ. Де яки

пани почалы збиратысь додому и шобъ задержаты гостей, Софія заспівала „На шо мени чорни бровы“. Уси слухалы не сйдаючы. Недужый симпатичный голосокъ дивчыны не справлявся зъ трелямы и вона співала, мовъ плакала.

— Виддайте мени віяло,—тихо промовыла Галя Павлови, шо олынцемъ стоявъ на ганку, держучы коло серця Галыне віяло, якимсь то робомъ попавше до его.

— Не виддамъ, колы вы не хочете выслухаты мене,—одповивъ той цилуючы віяло.

— Виддайте віяло!—твердо сказала Галя.

— Выслухайте мене, выслухайте, молю васъ! Дило вельмы важне.

Галя не стала слухаты его и пишла въ гостыну.

Въ гостыни пылы пуншъ. Галя почала обносыты гостей, спокійна и весела. Колы обнесла усіхъ, то згадала и про того, шо стоявъ въ темряви на ганку, мижъ моремъ и небомъ.

— Дайте жъ мени віяло, друже мій!

— Выслухайте мене,—почавъ той знову.

Голосъ его бувъ вельмы зтурбованный; въ ему чулысь слезы. Галя стала. Пидъ впливомъ веселосты, якои надавъ пуншъ, въ зали гости співалы гуртову писню „Выпьемо, хлопци, выпьемъ молодци“. Галя ждала шо скаже Павло.

— Слухайте, я повиненъ сказаты вамъ щось вельмы важлыве. Не перебывайте мене, Галю, молю васъ, благаю; мени треба багато

зъ вамы балакаты. Не турбуйтесь, я заразъ скинчу. Заразъ говорыты я не можу. Тутъ багато людей, щасливыхъ людей, а я нещасный, Галю. Пождить трохы; я томлюсь, болю сердцемъ и душею. Вы не томытесь, я це знаю, але вы жалислыви. Мени неодминно треба зъ вамы побалакаты; для цего мы повинни бути вичь-на-вичь. Я не пиду зъ ганку. Зачинить двери и уси подумаютъ, що я пишовъ; чоловікъ вашъ ляже спаты, а я буду на цимъ місци дождыдаты васъ, скільки вамъ завгодно. Колы винъ засне, приходьте.

— Не прийду,—спокійно одповіла вона.

— Галю, я мовъ прысужений до смерты. Тамъ сміються, спивають, а я тутъ умираю.

— Не прийду,—промовила вона.

— Выслухайте мене; молю васъ, якъ чесну жинку, якъ люблю дочку и подружжя! Зробить це для мене, выповнить мое останне прохання!

— Не прийду!

— Колы не прийдете, Галю, я вбью себе!

Хвылыну дывылась вона на его.

— Я вбью себе, Галю, колы не прийдете! Адже вы хрыстіянка. Не дайте жъ загнуты чоловікови!

— Прийду.... сказала вона.

II.

И прийшла.

Глыбока ничь повысла надъ Н—ою сагою. Десь високо и далеко тремтили зироньки. На

пустынній дорози въ Н—къ, що пролягала коло дачи, мелькалы ажъ до самого миста ряды огнивѣ; тыша була повна. Викно ганка, що выходило въ садокъ, тыхо одчынылось и била тинь легенько пидійшла до Павла, якый ждавъ уже тры годыны.

— Спасыби,—сказавъ винъ, сылкуючысь розглядить въ темряви лице Гали.

— Знаете, що може статись за це?—спокійно спытала вона.

— Знаю,—прошептавъ винъ и схылывъ голову.

Винъ мовчавъ. Того часу, колы винъ вырвавъ у Гали обіцянку выйты, жалання его доходылы до найвыщого запалу. Першу годьну ждання винъ усе думавъ про те, що йій скаже и якъ, а де яки промовы, сказани тыхенько, заставлялы его задыхатысь. Вона усе не прыходыла. Винъ чувъ якъ ходылы въ хати лакеи, наводючы въ кимнати порядокъ, зачиналы викна; чувъ спокійну балачку Гали и йіи чоловика, але сливъ не мигъ розибраты. Згодомъ усе позачиналы, огонь погасъ; затыхло все. Винъ дрижавъ одъ нетерпличкы; нервы его тремтылы; винъ усе думавъ про те, що скаже Гали, але думкы его не держалысь купы. Галя не йшла. Уже разивъ сто переличывъ винъ лыхтари, що свитылысь по дорози до миста; ихъ було сорокъ два,—останни злывалысь въ одынъ рядъ. Винъ надумавъ було личыты зиркы, але ихъ було вельмы богато, такъ богато, що й лику не дасы. Скылько жъ годынь пройшло?

Невже пій ночи и краю не буде? Якесь покирне терпиння ждання опанувало нымъ. А може Галя й не прыйде... Тоди ему остається одно: метнутысь унызь у море; ни за що въ свити не дасть винъ сонцеви застать его въ садку. Ця думка и одвага заспокоили его. Дали винъ забувъ часъ и місце, такъ що колы видчынылысь двери и промайнұла тинь Гали, винъ ледве здригнувъ. Теперъ винъ уже не знавъ, що й сказаты; усе загнуло; ему осталось тилькы одно: метнутысь унызь, въ темне море...

— Що вы хотили сказаты мени, друже мій?

— Що я васъ люблю.

— Це я вже чула. Бильшь ничего?

И вона повернулася щобъ иты.

— Я васъ люблю, люблю, люблю!

— Друже мій, чоловікъ спить рядомъ зъ намы. Якъ що комаръ затыгне свою писню, або скрипне що, або вашъ, чы то мій голосъ powyща, винъ прокынетъся, прыйде сюды и намъ...

— Я цего й добываюсь,—промовывъ винъ.

— Я бъ умерла зъ вами, якъ бы хочъ крышечку любила васъ, але жъ я не люблю васъ.

— Такъ чого жъ вы выйшлы?

— Зъ жалю.

— И ничего иного не спочуваете до мене?

— Дружбу и жалисть.

— Яка гыдота уси жинкы!

— Сердешный Павлыкъ!—ласково промовыла вона.

— Я забороняю вамъ шкодуваты за мною!

Вы повинни любить мене; чуєте? Я для того й прийшовъ сюды, щобъ сказати вамъ це.

— Не можу я васъ любити.

— Але повинни. Я маю право на те, щобъ мене кохали. Вамъ здається, що життя чоловіка нічого не вартъ? Вы думаете, що не грихъ пройты коло чоловіка и отнять у его все? Вы думаете, що кыдаты его, то въ жаръ, то въ тряся, яки никола не втыхають.—нищо? Вы уявляете, що жинка мае право безкарно ды-вытысь, усмихатысь, говорыть ласкаво, якъ дывытєсь, усмихаетєсь, говорыте вы? О, проклята жинотва!

Не вважаючи на те, що стоявъ винъ близько коло неї и нибы чытавъ выразъ йїи лыця, винъ не почувъ йїи подавленого зитханья, не запымитывъ слизь, що навернулысь у неї на очахъ.

— Я бувъ щасливый, упывався молодистью, соняшнымъ сѣйвомъ, бенъкетами товариства, рокишными картынами своєї краины. Мене ни що не турбувало, я любивъ тилько самого себе, але бувъ стокийнымъ; я не заборонявъ любви себе, але не шукавъ кохання!

— Господь може зверне вамъ усе—це, ласкаво промовыла Галя.

— Господь?.. Я Ему не молюсь.

— А я завше молюсь Ему, щобъ давъ вамъ спокій.

— Прытворщиця! Не глузуйте хочъ зъ Бога, якъ глузуете зъ мене! Слухайте. Вы по-

вынни мене любыты Я дуже щиро кохаю васъ и маю право ждаты того жъ и видъ васъ. Невымовною кривдою було бъ, колы бъ вы не озвалысь на мое кохання. Такои кривды небуває на свити; у ему все упорядковано. Мое кохання дуже палоче, воно запале и васъ. Вы повинни любыты мене! Вы покинете свого чоловіка, матирь, господу, лакеивъ... усе, що любите, що вамъ занадто дороге и пидете за мною. Мы пойидемъ далеко, будемъ щасливи.. У насъ будуть и турботы де-яки, свои, але це не шкода: таке людське жыття. Кохання мож- лывише насъ. Я люблю васъ, Галю,—тикаймо!

— Вы збожеволили, друже мій!—сказала вона, обипершысь ликтемъ на балясы и дывлючысь у низъ на море.

— Ни, я не збожеволивъ, а колы хочте— личить мене божевильнымъ. Це не мае ніяком вагы. Велыку вагу мае тилько те, що я не могу жыты безъ васъ. Никому не потрібни вы такъ якъ мени. Вы—жинка; у васъ добре, прыхильне серце; вы умієте спочувать, кохать, ненавидить. Повинни жъ вы запрямитыть, якъ порывається моя душа до васъ! Вашъ подаръ—чоловикъ вашъ, але вы ему зовсимъ не потрібни; це суца тварюка. Я его ненавижу. Мени бажалось убить его сегодня увечери; я вбью его завтра, якъ що вы не пидете за мною. Але вы пидете: вы вже прыйшлы сюды на га- нокъ; вы пидете за мною. Ходить же!

Винъ мицно узявъ йїи за руку и потягъ за собою.

— Ни,— сказала вона.

— Ходить!

— Ни!

— Чому жь?

— Тому, що я не люблю васъ.

— О Галю, Галю! Не кажить бо цего!—
жалибно простогнавъ винъ.

— Якъ же хочете вы, щобъ я говорила?

— Краще мовчить. Згукъ вашого голоса,
такий нижний и холодный, вливае мени въ
серце отруту. Мовчить, благаю васъ

Вона замовкла. Павло прыпавъ до балясь
и схылывъ голову на руки, сылкуючысь заг-
лушыты рыдання. Галя задумано дывылась
унызъ. По дорози въ мисто пронеслась коляса
зъ якои долетивъ до ганку смихъ. Галя під-
няла голову.

— Вы плачете, Павле?

— Я не плачу,—ледве здержуючы слезы
промовывъ винъ.

— Будьте спокойни.

— Я спокойный.

— Выслушайте жь те, що скажу вамъ я,
вашъ другъ. Вы скоро зличытесь.

— Ни, николы.

— Зличытесь. Вы чесна людына?

— Такъ.

— Ну такъ и зличытесь. Таке кохання—
нечесне. У мене е чоловікъ,—чуєте? Ця од-
повідь здається вамъ нисенитныцею, але вона
чесна. Колы мы дивуемъ, матери говорить намъ:

вы повинни любыты того, зъ кымъ одружы-
тись; колы жъ вы не можете любыты, повин-
ни поважаты его, слухаты, не зраджуваты и
буты на вику его душею й тиломъ, хоча бъ
видъ того прыйшлося умерты. И маты не тиль-
ко говоре, а и на дили показуе, бо кожного
дня мы бачымо такой прыкладъ у йи власному
жытти. Ця чесність, це незраждування, зъ
кровью передаються одъ матери до дочки. Въ
цему немає ничого вельчнего; це прямой обов'-
язокъ, который выповняється...

— И видъ котрого умирають, Галю.

— Не вмирають. Кохання завше слипе,
зневажае доброго чоловіка, который спокійно
ймовирно спыть въ декількохъ ступняхъ видъ
насъ. Въ оцему то й велька неправота. Колы
розибратъ якъ слидъ, то чоловікъ, за якого мы
выходымъ замижъ, хоча бъ винъ женывся на
насъ зъ за славы, або корысты, дае намъ вель-
мы богато. Винъ отдае намъ свое имя, сердце,
волю... усе, усе, и не нарикаючы ни на кого
працуюе для насъ и нашихъ дитей. Мы его
утиха, гордистъ, радистъ. У его увесь день про-
ходе въ бажанни вернутысь до насъ, побачы-
ты насъ; щаслыви ти годыны, яки проведе
винъ дома, въ обіймахъ жинкы. Усего цего
вы нехочете знаты. Вашому коханню не-
мае дила ни до чого.

— Адже чоловіки зраджують жинкамъ,—
мовъ кризь сонъ пробурмотавъ винъ.

— Зраджують, але люблять. Наши сердца

крипко зяззани и ни що йихъ не може розриз-
ныты. Якъ ось зяззается нежданне кохання
и хоче ти крипко зяззани серця розъедыныть.
Хто вы такый? Мужчына, хлопецъ, частына
необъятной людности. Вы попали на мій шляхъ,
або може я забрела на вашъ, и раптомъ вы
мене покохалы. Що зробілы вы для мене?
Ничого. Що зробіте? Тежъ ничего, або вир-
нишь,—вельмы богато. У мене е имья—вы хо-
чете занастыть его; я маю честь—вы хоче-
те, щобъ я йи кынула, мовъ никчемне драння;
мене поважають друзи—я повинна занехать
е; мени виру йме чоловікъ—вы хотите, щобъ
я его обманула; я спокійна душею—и повин-
на загубыть той супокій на вики. Чого такъ?
Того, що вы мене кохаете. Але и той, що спо-
кійно спыть коло насъ, тежъ кохае мене...

— Це неправда!

— Що вы знаете про це? Тилько мы,
жинкы, можемъ знаты хто насъ кохае. Вы го-
ворыте про те, що маєте право на кохання!
А ты, сердешна людына, що такъ спокійно
спышь,—ты покохавъ жинку до того, що одру-
жився зъ нею; ты виддавъ йй кращу частыну
свого жыття, положывъ на неи кращи свои
надіи, бувъ йй братомъ, батькомъ, чоловікомъ,
коханцемъ, другомъ, порадныкомъ, доглядавъ
за нею пры хвороби, боливъ за неи тиломъ и
душею! И ось незнаемый чоловікъ, що любе
тилько себе, чоловікъ наповненный прымхамы,
ничого не зробывшій для неи, раде твоій жин-

пи безчестя, хоче сыломець отнять у неи все!
И вы ще говорите про кривду! Що вы тутъ
робыте? На що я васъ слухаю? балакаю зъ
вами? Я васъ не знаю! Гетьте зъ мого шляху!

— Вы не любите мене, Галю отъ и все.

— Це правда. Я васъ не люблю.

Цю хвылыну зъ покоивъ Галыного чоло-
вика вырвався свить и перелякавъ обохъ. То
бувъ проминъ, блыснувшій на мыть; и знову
стало темно. Павло и Галя глянулы одно на
другого и зрозумилы усе. Спокійно, мовъ го-
товлючыся заразы умерты, вона тихо промовыла:

— Пречыста Диво, отдаю въ твои руки
свою душу.

Вона молылась ледве маючы губамы; Пав-
ло мовчавъ и прислухався. Ничого не було
чутно и проминъ свита бильшь не зъявлявся.
Певно, що то була мара. Такъ стоялы вони
де килько хвылынъ. Винъ мовчавъ, бо ему зда-
валось, що усе руйнуло кругы его въ темря-
ви ночи, и винъ не знавъ куды йты посередъ
руинъ. Згодомъ, пиднявши голову, винъ поба-
чывъ, що очи йи пытають, просяють кинця.

— Що повиненъ я зробыты?—спытавъ
винъ.

— Геть питы!—спокійно промовыла Галя.

— Куды?

— Куды хочете, тилько не заставайтесь
тутъ.

— Далеко мени йты?

— Далеко.

— Можно вернутысь?

— Ни.

— Хоть черезъ десять—двадцать литъ?

— Ни, николы!

— Що станеться зъ вами?

— Пройде де килько рокивъ и я умру.

— Такъ я николы не побачу васъ бильше?

— Николы!

— Це жъ для мене смерть!

Вона розвела рукамы, мовъ ничего було
йй бильше сказаты.

— Такъ прощайте жъ.

— Прощайте.

Воны не подалы одно другому руки. Винъ повернувся и вйшовъ у темну гостыну, тыхевько, мовъ тинь, пробираючысь; вона—блида, недвыжыма, слухала и дывылась за кожнымъ его ступнемъ. Трохы згодомъ, вона побачыла зъ ганка, якъ винъ ишовъ одынь по дорози въ мисто, якъ нарешти зныкъ середъ ночи и темрявы, мовъ прывыдъ. Тилько тоди очумалась Галия. Голосъ за ййи спыною пытавъ:

— Галю, ты любышь Павла?

Вона повернулась и одмовыла чоловикови:

— Люблю!...

Образъ смерти.

Въ чепурній, колысь то свитлій кимнатци, викна завишани чорнымъ, щобъ ни одынь проминъ сонця не мигъ заглянуть у ней и звеселить своимъ радиснымъ сяйвомъ сумного убранства. Посередь хаты стоить домовына, кругомъ обложена усякымы квитками. Въ высокихъ золоченыхъ пидсвишныкахъ горять вельки, товсти ставныкы, видъ якыхъ дымъ, укупи зъ пахощамы квитокъ наводе на душу повный остроху вплывъ.

Въ домовыни лежить чоловікъ.

Охъ! Смерть забрала его въ сами кращи часы жыття, але не встыгла ще положыты на ци лыцарськи, хороши рысы лыця тіеи печати, що все зныщуге и колы бъ не це сумне убранство, можно було бъ подуматы, що винъ спыть.

— Охъ, якъ бы то винъ тилько спавъ!

Ци слова зирвалысь зъ усть молодой жинкы въ чорному убранни. Вона стоить навколишкахъ передь домовиною, зложившы руки до молитвы, для якои у свой тузи не находе сливъ. Ии прехороша русява голивонька нахылылась на край домовыны, мижъ тымъ, якъ пасма русыхъ кистъ, выбывшысь зъ пидъ чорной хустыны, спускаються на чаривне лычко, надаючи надзвычайну красу прехорошымъ блиднымъ рысамъ.

Стомлена тяжкимъ горемъ, вона закрывае очи; слизь у неи вже нема. Та й яки слезы мають спромогу хочъ скільки небудь переказаты вси муки йїи души?

Недвими, мовъ трупъ, стоить вона, нибы окамянила. Що це! До йїи вуха донисся глухий шелестъ... Ой! це прійшли за нымъ, щобъ однести его въ темну, холодну глыбоку могылу, зъ якои никто ще не вертався.

— Ни, ни, я не виддамъ йимъ его такъ скоро; не виддамъ свого любого коханого мерця! Йїй хочеться ще разъ выплакаты все свое горе на цыхъ охоловшихъ грудяхъ, на яки вона стільки разъ схыляла свою веселу, щасливу голивоньку; йїй хочеться ще разъ обмыты гарячымы слизьмы цю холодну, мовъ крыга руку, шепнуты ще разъ слово кохання, а може й каяття,—и вона зъ рыданнямъ кинулась на мертве тило коханого чоловіка.

Холодни, недвижими губы мерця мовъ бы почалы зогриватись пидъ йїи поцилунками... Сылу тяжкого горя, тугы—заступае зловищій супокій.

Вона стоить, зложившы на грудяхъ руки и уставившы свои широко розставлени очи на лыце коханого.. йїи уста дрижать и вона, ледве маючы нымы, тихо шепче голосомъ, повнымъ прохання, благання...

— О, просты мене, мій любый! Якъ часто я нарикала на свою долю, колы ты вымогавъ видъ мене виконання моихъ прямихъ

обов'язкивъ, вражаючи цымъ мою ныху. Якъ часто, колы обманути надіи и турботы за истнування, зминялы настрій твоеи души и ты здавався мени неправдывымъ, життя ставало для мене не мылымъ; якъ часто, мій голубе, мій орле сызокрылый, я думала про смерть! Охъ я нещасна! Чого вартъ уси оти дрибнычкы, що такъ псували мое жыття, передъ образомъ невымовно страшнои, ненасытной смерти? Чого варті уси оти дрибні лыха, яки здавались мени не пидъ сылу тяжкымы, въ поривнянні зъ цымъ страшнымъ лыхомъ, навикы стеряты кохану людину, зъ якою дилыла щастя и горе и до якои, не вважаючи ни на що, такъ прив'язалась усимъ своимъ истнуваннямъ. О, Боже! Якъ радо я бѣ стала переносыть уси твои прымхы, колы бѣ тилько смерть хочъ на хвылыну вернула тебе, колы бѣ втои любви уста ще хочъ одынъ разъ вымовылы мое им'я....

— Марія, — глухо простогнало зъ устъ мерця, якый здавалось ворухывся, одкрывъ очи, пиднявся и простягъ до неи руки, але якась незрима сыла потягла его назадъ и винъ зновъ упавъ у труну.

Чы то бувъ радисный крыкъ, чы видъ переляку, що вырвався зъ стиснутыхъ грудей молодой жинкы? Але йій раптомъ щось здавило горло, языкъ мовъ отнявся и вона не мала спромогы бильше выдавыты зъ себе ніякого згука.

— Марія!—яснишь донеслось до йи уха, вона застогнала и кинулась—въ обійма чоловика, якый зовсимъ уже одягнений стоявъ ко-до йи лижка и зтурбовано дывывся йй въ лице.

— Якъ ты мене налякала! Дывысь, уже сонце зазырае до тебе у викно зъ привитан-нямъ; я зву тебе разъ, удруге, а ты тилько стогнешь.

— Охъ, якый страшный сонъ я бачыла!

— Такъ роскажи,—жъ будь ласка.

— Ни, не теперь; нехай удруге.

Вона обняла его за шыю, прыложила свою голивоньку до его грудей и осмихаючысь кризь слезы, глянуа на его и прошептала:

— Любы мене, не звертай увагы на мои прымхы. А я.....

ЗМІСТЪ:

1. Щастя	.	.	.	.	стр.	3.
2. Навики	.	.	.	.	„	13.
3. Кохання	.	.	.	.	„	17.
4. Образъ смерти	.	.	.	.	„	34.
-

SMNCTP:

3. 1970

1. 1970

13.

2. 1970

15.

3. 1970

34.

4. 1970

HIBY

ВЪ КНИЖНОМЪ МАГАЗИНѢ

ВЛАДИМИРА АНТОНОВИЧА

ПРОСВѢЩЕННЫМЪ

ВЪ КИЕВѢ

Фундукъ, въ книжкахъ, въ 1/2 руб.

Всѣхъ книгъ, издаваемыхъ въ этомъ магазинѣ, можно купить въ кредитъ.

1. 7 томовъ библ. О. Н. Ковалькова. Киевъ 1890

Цена 5 руб.

2. Хрестоматія. Изданъ Лавки. Киевъ 1890

Цена 5 руб.

3. Оповідання про дѣвчатъ. Мавринъ. Киевъ

Въ 1890 г. Изданъ въ Гроднѣ. Просвѣтъ. Киевъ

1890 г. Цена 5 руб.

4. Давидъ. Сказаніе. Киевъ. Оповідання. Киевъ

1897 г. Цена 5 руб.

5. Де наймать, де закупають. Навля. Шумилинъ. Киевъ

1897 г. Цена 5 руб.

6. Закохана. Поема. Киевъ. Киевъ 1893 г. Цена

5 руб.

7. Царина-дѣвчатка. Киевъ. Киевъ 1893 г. Цена

5 руб.

Всѣхъ книгъ, издаваемыхъ въ этомъ магазинѣ, можно купить въ кредитъ.

по вѣдѣмъ книжника

СВ. АСТАНІНЪ

Всѣмъ, кто желаетъ купить въ этомъ магазинѣ, можно купить въ кредитъ.

ВЪ КНИЖНОМЪ МАГАЗИНѢ
ВЛАДИМІРА АНТОНОВИЧА
ПРОСЯНИЧЕНКО,
ВЪ КІЕВѢ.

Фундуклеевская улица, домъ № 6,

между прочими, продаются слѣдующія Малорусскія
книги:

1. У тисной бабы. О. Я. Кониського. Кіевъ 1896 г.
Цѣна 5 коп.
2. Хрестонось. Днипровои Чайки. Кіевъ 1896 г.
Цѣна 5 коп.
3. Оповідання про давне: Максимъ Гримачъ,
Въ осены лито, Старый Донда, Проскурка. Кіевъ
1896 г. Цѣна 5 коп.
4. Дзвонарь. Сужена. Надія. Оповідання. Кіевъ
1897 г. Цѣна 5 коп.
5. Де найшовъ, де загубивъ Павла Шулыки. Чер-
касы 1897 г. Цѣна 5 коп.
6. Закохана. Поэма Гаврыша. Кіевъ 1893 г. Цѣ-
на 5 коп.
7. Царивна-русалка. Казка Его-же. Кіевъ 1895 г.
Цѣна 7 коп.

Здѣсь же можно купить всѣ вновь выходящія книги
по всѣмъ отраслямъ знаній

СЪ УСТУПКОЙ.

Большой выборъ книгъ на Малорусскомъ языкѣ.